

Przyspieszanie uczenia: Bezwładność

Podobnie jak przy MADALINE przyspieszenie uczenia można uzyskać poprzez dodanie członu bezwładności do formuły zmiany wag:

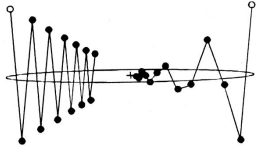
$$\Delta w_q^p(j+1) = -\eta \frac{\partial Q}{\partial w_q^p} + \alpha \Delta w_q^p(j)$$

α powinna być pomiędzy 0 a 1, często wybierana jest wartość 0.9.

Dla prawie płaskiej powierzchni kosztu

$$\Delta w_q^p \approx -\frac{\eta}{1-\alpha} \frac{\partial Q}{\partial w_q^p}$$

Chwilowe fluktuacje $\frac{\partial Q}{\partial w_q^p}$ wpływają na Δw_q^p ze współczynnikiem η a długofalowe przyspieszenie jest rzędu $\frac{1}{1-\alpha}$

$\eta = 0.0476$, z lewej $\alpha = 0$, z prawej $\alpha = 0.5$

Przyspieszanie uczenia: Adaptacyjny dobór parametrów (1)

Ogólnie: sprawdza się czy określona modyfikacja wag rzeczywiście zmniejszyła funkcję kosztu Q . Jeśli nie, to trzeba zmniejszyć η .

Często stosowany schemat zmiany η :

$$\Delta \eta = \begin{cases} +a & \text{dla } \Delta Q < 0 & \text{systematycznie} \\ -b\eta & \text{dla } \Delta Q > 0 \\ 0 & \text{dla pozostałych przypadków} \end{cases}$$

W przypadku wykonania błędnego kroku, warto go wycofać.

Przyspieszanie uczenia: Adaptacyjny dobór parametrów (2)

RESILIENT BACKPROPAGATION — do zmiany wag wykorzystujemy jedynie informację o znaku gradientu:

$$\Delta w_q^p(j) = \begin{cases} -\Delta_q^p(j) & \text{dla } \frac{\partial Q}{\partial w_q^p} > 0 \\ +\Delta_q^p(j) & \text{dla } \frac{\partial Q}{\partial w_q^p} < 0 \\ 0 & \text{dla pozostałych przypadków} \end{cases}$$

gdzie: Q jest miarą błędu po prezentacji wszystkich bodźców, zaś $\Delta_q^p(j)$:

$$\Delta_q^p(j) = \begin{cases} \eta^+ \Delta_q^p(j-1) & \text{jeżeli } \frac{\partial Q(j-1)}{\partial w_q^p} \cdot \frac{\partial Q(j)}{\partial w_q^p} > 0 \\ \eta^- \Delta_q^p(j-1) & \text{jeżeli } \frac{\partial Q(j-1)}{\partial w_q^p} \cdot \frac{\partial Q(j)}{\partial w_q^p} < 0 \\ \Delta_q^p(j-1) & \text{dla pozostałych przypadków} \end{cases}$$

gdzie $0 < \eta^- < 1 < \eta^+$.

Dodatkowo ustala się ograniczenie na możliwe wartości $\Delta_{min} < \Delta_q^p < \Delta_{max}$.

Standardowo $\Delta_{min} \approx 10^{-6}$ a $\Delta_{max} \approx 50$

Dla sigmoidalnych funkcji odpowiedzi metoda ta może poprawić uczenie w obszarze ogonów sigmoidy, gdzie wartość gradientu jest bardzo mała.

Przyspieszanie uczenia: Inne procedury minimalizacji (1)

METODA NAJSZYBSZEGO SPADKU. Kolejnej wartości wagi szukamy wzdłuż prostej wyznaczonej przez poprzedni wektor wag $\mathbf{w}^{(j)}$ i kierunek $\mathbf{d}^{(j)}$, zmieniając λ tak, aby zminimalizować Q

$$\mathbf{w}^{(j+1)} = \mathbf{w}^{(j)} + \lambda \mathbf{d}^{(j)}$$

Kierunek d wybieramy przeciwnie do gradientu Q

$$\mathbf{d}^{(j)} = -\nabla Q(\mathbf{w}^{(j)})$$

Zauważmy, że stary i nowy kierunek minimalizacji są ortogonalne:

$$0 = \frac{\partial}{\partial \lambda} Q(\mathbf{w}^{(j)} + \lambda \mathbf{d}^{(j)}) = \mathbf{d}^{(j)} \cdot \nabla Q(\mathbf{w}^{(j+1)})$$

Przyspieszanie uczenia: Inne procedury minimalizacji (2)

METODA GRADIENTU SPRZEŻONEGO Poprzednią metodę można udoskonalić przez rezygnację z ortogonalności kolejnych kroków:

$$\mathbf{d}^{(j+1)} = -\nabla Q(\mathbf{w}^{(j+1)}) + \beta \mathbf{d}^{(j)}$$

i trzeba chytrze dobrać β tak, aby jak najmniej psuć efekt osiągnięty w poprzednim kroku. Nowy kierunek szukania powinien więc być taki, aby z dokładnością pierwszego rzędu nie zmienił składowej gradientu, która w poprzednim kroku została wyzerowana. A zatem chcemy, aby z dokładnością do wyrazów pierwszego stopnia, spełnione było:

$$\mathbf{d}^{(j)} \cdot \nabla Q(\mathbf{w}^{(j)} + \lambda \mathbf{d}^{(j+1)}) = 0$$

praktyczny sposób na znalezienie β spełniającego powyższy warunek podaje reguła Polaka-Ribiere'a:

$$\beta = \frac{(\nabla Q(\mathbf{w}^{(j+1)}) - \nabla Q(\mathbf{w}^{(j)})) \cdot \nabla Q(\mathbf{w}^{(j+1)})}{(\nabla Q(\mathbf{w}^{(j)}))^2}$$

Przyspieszanie uczenia: Inne procedury minimalizacji (3)

METODY QUASI-NEWTONA oryginalna metoda Newtona polega na minimalizacji funkcji kosztu z wykorzystaniem drugich pochodnych.

Rozwijając $Q(\mathbf{w})$ wokół bieżącego wektora wag $\mathbf{w}_0$ mamy:

$$Q(\mathbf{w}) = Q(\mathbf{w}_0) + (\mathbf{w} - \mathbf{w}_0) \cdot \nabla Q(\mathbf{w}_0) + \frac{1}{2}(\mathbf{w} - \mathbf{w}_0) \cdot H \cdot (\mathbf{w} - \mathbf{w}_0) + \dots \quad (*)$$

gdzie $H_{ij} = \frac{\partial^2 Q}{\partial w_i \partial w_j}$

Różniczkowanie (*) daje:

$$\nabla Q(\mathbf{w}) = \nabla Q(\mathbf{w}_0) + H \cdot (\mathbf{w} - \mathbf{w}_0) + \dots$$

chcemy znaleźć minimum Q czyli spełnić warunek $\nabla Q(\mathbf{w}) = 0$:

$$\nabla Q(\mathbf{w}_0) + H \cdot (\mathbf{w} - \mathbf{w}_0) = 0$$

stąd:

$$\mathbf{w} = \mathbf{w}_0 + H^{-1} \nabla Q(\mathbf{w}_0)$$

Wzór ten można stosować iteracyjnie.

Metoda w oryginalnej postaci jest bardzo kosztowna obliczeniowo ($O(n^3)$) i jest niestabilna numerycznie. Stąd też realne implementacje są nieco inne i zasadniczo polegają na iteracyjnej aktualizacji hesjanu. Zwykle wymaga mniej kroków niż metoda gradientów sprzężonych, ale w każdym kroku jest więcej obliczeń i trzeba mieć pamięć na przechowywanie hesjanu.

Przyspieszanie uczenia: Inne procedury minimalizacji (4)

LAVENBERG-MARQUARDT Metoda ta korzysta z faktu, że hesjan może być przybliżony przez:

$$H \approx J^T J$$

gdzie: J — macierz jacobiego

natomiast

$$\nabla Q(\mathbf{w}^{(j)}) = J^T (\mathbf{z}^{(j)} - \mathbf{y}^{(j)})$$

W metodzie tej wagi zmieniamy:

$$\mathbf{w}^{(j+1)} = \mathbf{w}^{(j)} + [J^T J + \mu I]^{-1} J^T (\mathbf{z}^{(j)} - \mathbf{y}^{(j)})$$

dla $\mu = 0$ jest to metoda Newtona z przybliżoną wartością hesjanu, dla μ dużego metoda dąży do zwykłej metody gradientowej. Metoda Newtona jest szybsza i dokładniejsza w pobliżu minimum Q .

μ jest zmniejszane po każdym udanym kroku a zwiększane jeśli w danym kroku Q wzrosło.

Podsumowanie metod przyspieszania uczenia

Ogólnie: Za szybkość płacimy ilością koniecznej pamięci i wymaganą precyzją obliczeń

Algorytm Lavenberg-Marquardt jest najszybszym algorytmem w problemach aproksymacji funkcji dla sieci o średniej wielkości (do kilkuset wag). Prowadzi też, na ogół, w tych problemach do lepszego dopasowania w sensie błędu średniokwadratowego od pozostałych algorytmów. Jest jednak kosztowny jeśli chodzi o zapotrzebowanie na pamięć.

Resilient Backpropagation wydaje się być najlepszy w problemach rozpoznawania wzorców, ale nie nadaje się w zasadzie do aproksymacji funkcji. Nie jest pamięciożerny.

Algorytm gradientów sprzężonych jest najbardziej uniwersalnym algorytmem. Ma umiarkowane wymagania co do ilości pamięci.

Zwykła metoda gradientowa jest najwolniejsza, ale może to być użyteczne jeśli bardziej niż na czasie zależy nam na generalizacji.

Minima lokalne

Wszystkie metody minimalizacji funkcji kosztu mogą utknąć w minimach lokalnych. Kilka metod, które mogą pomóc zmniejszyć problemy z minimami lokalnymi:

- uniknięcie wysycenia sigmoid już na samym początku uczenia. Np. dla unormowanego wejścia i dla sigmoidy z $\beta = 1$ wybranie początkowych wag losowych o takich wartościach, że średnie pobudzenie neuronu e jest mniejsze, ale nie za bardzo niż 1 (można losować wagi rzędu $\frac{1}{\sqrt{k_i}}$ gdzie k_i ilość wejść do jednostki i);
- poprawianie wag po każdej prezentacji wzorca, przy czym wzorce prezentowane są w losowej kolejności;
- zastosowanie jednostek stochastycznych — gradient oraz dodatkowy parametr T temperatura kontrolują prawdopodobieństwo zmiany wagi w określonym kierunku;
- delikatne losowe zmiany wag;
- przy każdej prezentacji wzorca dodawanie do niego troszkę szumu

Dodanie szumu zawsze spowolni proces uczenia, przy czym mała dawka może pomóc uniknąć minimów lokalnych, duża — znacznie spowalnia uczenie.

Twierdzenie o potencjalnych możliwościach sieci

Sieć nieliniowa co najmniej dwuwarstwowa może aproksymować dowolną funkcję swoich wejść, ze z góry zadaną dokładnością.

Konieczna jest jedynie dostatecznie duża ilość jednostek w warstwach ukrytych.

Do aproksymacji dowolnej funkcji ciągłej wystarcza jedna warstwa ukryta.

Dowód nieformalny:

1. Każda “rozsądna” funkcja $F_i\{X_k\}$ może być przedstawiona jako liniowa kombinacja “wypukłości”, z których każda jest różna od zera tylko w pobliżu X_k .
2. Takie “wypukłości” można skonstruować z dwóch warstw ukrytych.

Gdzie jest problem?

- twierdzenie mówi jedynie o istnieniu rozwiązania
- w ogólności nie wiadomo ile jednostek w warstwach stanowi “dostatecznie dużą ilość”
- nie ma gwarancji, że problem da się rozwiązać metodą wstecznej propagacji błędów.

Reprezentacja danych — preprocessing

Przykład: Predykat dwu lub więcej grup

Sygnal wejściowy pierwotny	Wynik	Permutacja sygnału wejściowego
- - - + + + - - -	-1	+ - - + + - - -
- + + - - + - - -	+1	+ - - + - + - -
+ + + + + + + -	-1	+ + - + + + + +
+ + - + + + - - -	+1	- - - + + + + +

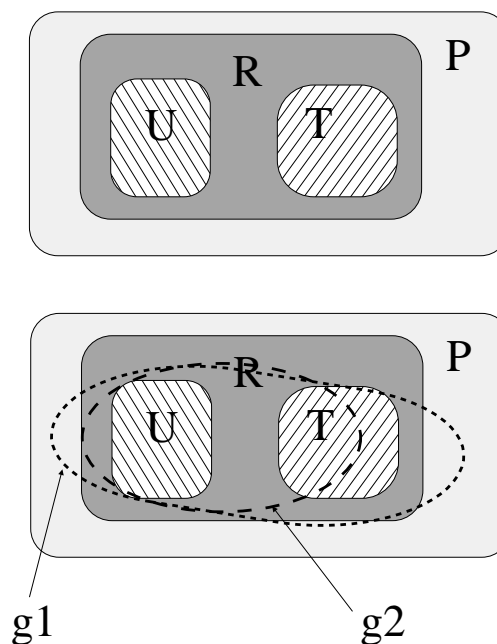
Dla sieci o połączeniach zupełnych między warstwami jest to bardzo trudne zadanie — sieć ta nie ma wbudowanej wiedzy o tym, że kolejność znaków jest istotną cechą.

Trywialne twierdzenie: uczenie sieci zawsze się uda jeśli zastosujemy prawidłowy preprocesor.

Jeśli w problemie występują symetrie, to o ile to możliwe warto przenieść ich analizę do fazy preprocessingu, bo powodują one powstanie w funkcji kosztu okresowości, wielokrotnych minimów lokalnych, płaskich dolin i wyżyn.

Ze standardowych technik przygotowywania danych (nie tylko dla sieci neuropodobnych) warto rozważyć: wyskalowanie danych, normalizację danych, przeprowadzenie analizy składowych głównych.

Co to jest generalizacja?

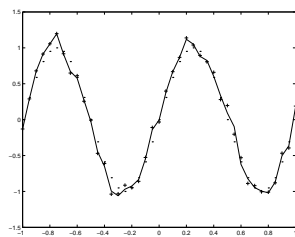

Poprawianie generalizacji (1)

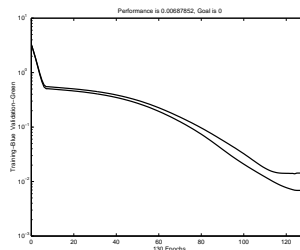
WCZESNE ZATRZYMYWANIE UCZENIA Zbiór dostępnych danych dzielimy na trzy części. Pierwszy podzbiór używamy do uczenia sieci. Drugi podzbiór jest używany do monitorowania błęd na nieznanym danych. Zazwyczaj w początkowej fazie uczenia następuje zmniejszanie błęd na zbiorze uczącym i na zbiorze monitorującym.

Oczekujemy, że w pewnym momencie błąd na zbiorze monitorującym zacznie rosnąć. Jeśli jest to efekt systematyczny to zatrzymujemy uczenie i wracamy do wag z minimum błęd na zbiorze monitorującym.

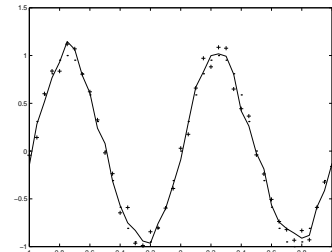
Trzeci podzbiór służy do testowania jakości generalizacji.

Bez stopu

Monitorowanie błędu

Z wczesnym stopem

Optymalizacja architektury — obcinanie i zanikanie wag (1)

Pomysł: zaczynamy od dużej sieci i po pewnym cyklu uczenia przeanalizujemy połączenia w sieci usuwając mało istotne połączenia lub jednostki. Następnie powtórzmy uczenie.

Można spróbować tak zmodyfikować regułę zmiany wag, aby połączenia nieistotne same dążyły do 0;
po standardowym kroku uczenia
zmniejszamy wagi:

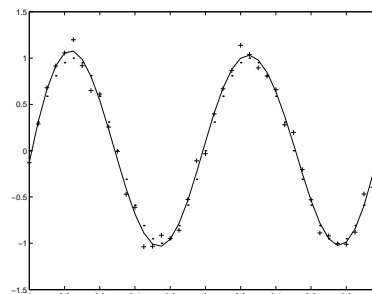
$$w_q^{p(j+1)} = (1 - \epsilon)w_q^{p(j)} \quad (*)$$

Jest to równoważne modyfikacji Q :

$$Q = Q_0 + \frac{1}{2}\gamma \sum_{pq} (w_q^p)^2$$

przy $\epsilon = \eta\gamma$. Konsekwencje:

- rozwiązanie jest "gładsze"
- wygładzenie funkcji kosztu likwiduje część minimów lokalnych

Obcinanie i zanikanie wag (2)

Powyższa funkcja kosztu prowadzi do preferowania większej liczby małych wag zamiast jednej dużej. Sytuację poprawia wyrażenie:

$$Q = Q_0 + \frac{1}{2}\gamma \sum_{pq} \frac{(w_q^p)^2}{1 + (w_q^p)^2}$$

co jest równoważne (*) przy $\epsilon_q^p = \frac{\eta\gamma}{[1 + (w_q^p)^2]^2}$. Dzięki temu małe wagi zanikają szybciej niż duże. To załatwia problem zanikania niepotrzebnych połączeń.

Aby zautomatyzować usuwanie zbędnych jednostek możemy zastosować:

$$\epsilon^p = \frac{\eta\gamma}{\left[1 + \sum_q (w_q^p)^2\right]^2}$$

dla wszystkich wejść do jednostki p .

Powoduje to szybsze zanikanie wag dla jednostek, które mają małe wagi wejściowe.

Podsumowanie o sieciach jednokierunkowych z algorytmem wstecznej propagacji błędów

Sieci te nadają się do:

- aproksymacji odwzorowań przy zadanych jedynie danych wejście—wyjście
- klasyfikacji danych wejściowych

Porównanie z metodami klasycznymi — algorytmicznymi:

- aproksymacja — ostrożnie z generalizacją
- klasyfikacja sieciami vs. analiza dyskryminacyjna
- czarna skrzynka